

KOHO CHLEBA JÍŠ, TOHO PÍSEŇ ZPÍVÁŠ

Kázání ze soboty 7.4.2018 – br. Josef Dvořák

„Já jsem přijal od Pána, co jsem vám také odevzdal: Pán Ježíš tu noc, kdy byl zrazen, vzal chléb, vzdal díky, lámal jej a řekl: „Toto jest mé tělo, které se za vás vydává; **to číňte na mou památku.**“ Stejně vzal po večeři i kalich a řekl: „Tento kalich je nová smlouva, zpečetěná mou krví; to číňte kdykoli budete pít, **na mou památku.**“

(1Kor 11,23–25; srov. L 22,14–20)

„A hle, rozmlouvali s ním dva muži – byli to Mojžíš a Eliáš; zjevili se v slávě a mluvili o jeho cestě, kterou měl dokonat v Jeruzalémě.“

(L 9,30–31)

Jaká je souvislost mezi textem ustanovujícím Večeři Páně a zmínkou o rozhovoru Ježíše s garantem biblického zákonodárství – s Mojžíšem a s živým „svorníkem“ proroků – s Eliášem? V některých vydáních Českého ekumenického překladu si můžeme všimnout poznámky pod čarou u slova „**cestě**“. Ta čtenáře Bible upozorňuje, že v původním (řeckém) textu se nachází slůvko *vyjítí*, *odchod* (*exodus*). Ježíš tedy **rozmlouval s Mojžíšem a Eliášem o svém dokonání vyjítí z Egypta** v Jeruzalémě. Poslední večeře Ježíše s dvanácti učedníky v Jeruzalémě se pak odehrává na pozadí svátku *Pesach*. Jinak řečeno kulisami Večeře Páně byla vzpomínka, lépe řečeno zpřítomnění vyjítí z Egypta. Učedníci tehdy nevěděli, že jí s Ježíšem naposledy, ani netušili, jak svět změní slova: „**to číňte na mou památku**“.

Čínit památku podle evangelia Lukáše i dopisu apoštola Pavla doslova znamená čínit anamnézu. Jde o dva ze tří výskytů tohoto slova v Novém zákoně. (L 22,19; 1Kor 11,24–25; Žd 10,3) My to slůvko známe. Anamnézu provádíme u lékaře, když se potřebují lékařští specialisté (nebo psychologové v poradnách aj.) dobrat nejprůhodnějších léků či léčebné procedury. Zlatým pravidlem lékařství je anamnéza – tj. původně vzpomínání, pak vyšetření, chorobopis. Latinská Vulgáta užívá slovo *commemoratio*. Česky značí: vzpomínka, památka, připomínání něčeho sobě, připomínání něčeho druhým, sloveso pamatovat, vzpomínat, zmiňovat, vyprávět. Sloveso *com-memoro* v křesťanstvu příznačně znamená **spolu-pamatovat, pamatovat či vyprávět ve společenství. Na co má člověk a společenství víry pamatovat určuje v Novém zákoně Kristus Pán – na dokončení vyjítí z Egypta, na stolování se Synem Božím, s Ježíšem.** Na co je třeba pamatovat, určuje ve Starém zákoně Bůh Hospodin: v jádru na to, že jsi byl otrokem či zincem v zemi Egyptské, též že jsi byl z Egypta vyveden.

Jaké byly důrazy náboženského světa starověkého Egypta? Z čeho, kam a proč museli Izraelité z Egypta vyjít? Co patří k ústřednímu poselství křesťanské Večeře Páně?

Charakteristickým symbolem Egypta je pyramida. Má nejširší základnu a směrem vzhůru se zužuje. A taková byla i **egyptská kultura, společnost byla přísně hierarchická (stupňovitá).** Nejširší základna pyramidy představuje masu otroků. **Největší výhody života všeho druhu (benefity) se týkaly úzkého kruhu elity.** Na vrcholu celého státu stál král, ztělesňující boha na zemi či božního syna, faraón. **Hierarchickou společností byly i velkoříše staré Mezopotámie,** kterou symbolizoval zikkurat.

Druhým symbolem Egypta jsou mumie. Brzy si je budeme moci prohlédnout i u nás v Praze. Odtud pochází naše označení Egypt, totiž z řeckého slova *Aígyptos*, což je převod z egyptštiny (*Chet-ko-ptah*), značící česky „**Chrám duše Ptaha**“, nebo „**Říše (či chrám), ve kterém je uctívána duše boha Ptaha**“, a **Ptaha** (tj. „Zavinutého“) **symbolizovala mumie.** Sami **Egyptané svou zemi nazývali** (mimo jiné) egyptsky *Ta-meri*, tj. „**Země milovaná**“. Egypt patřil mezi **nejbezpečnější země starověku,** byl dobře chráněn přírodními hranicemi. **Dobře se**

v něm žilo, někdy mohli bez větší námahy sklízet úrodu i dvakrát za rok. Ne náhodou byl Egypt obilnicí ještě i Římského impéria. **Přítom symboly Egypta jsou dodnes hrobky pyramidy a mumie.** V Egyptě se žilo dobře, a proto jim **nejvíce překážela smrt.** Celé **egyptské náboženství se soustředilo na překonání smrti.**

Z pohledu Bible byl Egypt říší smrti. Hebrejská písmena užívají pro Egypt slovo *Micraim*, které znamená „**dvojopevnění**“ – **proti Bohu i proti lidem** (J. Heller), nebo „**země dvojitě sevření**“ (J. Beneš). Vždyť Izraelité neměli „náboženskou svobodu“, nesměli v Egyptě uctívat svého Boha a na příkaz faraóna Izraelitům zabíjeli novorozence. **Byli sevření nábožensky i existenčně.** Kdo žil v Egyptě, existoval z moci boha faraóna a žil = jedl z jeho stolu. Vzpomeňme na pohádku Pyšná princezna, jak musel švec přeskočit u pomezího kamene z rodného království, aby si mohl zazpívat.

Mnozí z nás jsme prožili dětství v zemi, kde zítra znamenalo včera, **kde nejvyšší autoritou byl názor strany** (a v některých sborech názor církve). Ale tomuto světonázoru (náboženství bez boha) překáželi **křesťané,** kteří **tvrdili, že největší hodnotu má člověk,** že Kristus Pán zemřel za člověka, nikoliv za názor, učení... Dodnes je pro většinu Čechů tou poslední autoritou jejich života smrt. Byli jsme zemí, kde největší benefity konzumoval úzký kruh privilegovaných, byly jsme společností hierarchizovanou a náš první Československý komunistický prezident byl nabalzamovaný (jako mumie v Egyptě) po vzoru mauzolea v Moskvě.

Nahlédněme do Písma. Starozákonní **Josef nikdy nezapomněl na Boha. Jako otrok a pak kriminálník se naučil egyptsky. Nakonec se stal nejmocnějším mužem Egypta hned po faraónovi. Je prvním ekonomem v Bibli. Byl požeňným.** Josef se do velkoměsta egyptské civilizace hodil. Ovšem ač egyptskou kulturu i náboženství respektoval, nikdy nezapomněl na svou hebrejskou identitu – přesněji identitu v Bohu Hospodinu. Svým bratrům pravil: „*Vy jste proti mně zamýšleli zlo, Bůh však zamýšlel dobro.*“ (Gn 50,20) **Jsi takový/taková na co pamatuješ, na co vzpomínáš. A nejde jen o obsah paměti, ale o její interpretaci.** Judaismus i křesťanství jsou náboženstvími výkladu. Jaké poučení ze svých vzpomínek přijímáš? Také proto Josef **v soukromé záležitosti přestal být Egypťanem** a byl opět **Izraelitou,** když propustku na pohřeb svého otce nežádá faraóna osobně, nýbrž prostřednictvím svých podřízených. Jeho poslední slova zní: „*Vyneste odtud mé kosti.*“ (Gn 50, 25) Chtěl k Hospodinu. **Kam přivedl Hospodin Izrael, když je vyvedl z Egypta?** Ex 19,4: „**K sobě.**“

Nejdůležitější příběh Starého zákona – vyjití z Egypta – začíná vyprávěním o dvou porodních babičkách. Jedna se jmenovala **Šifra,** česky „**Velkolepá**“ či „**Ta, která činí plodným.**“ (Myšleno Izrael.) Druhá nese taktéž příznačné jméno, oslovovali ji: „**Skvostrná**“ či „**Sténalka.**“ Nerespektovaly faraónův příkaz zabíjet chlapěčky hned po narození. Šlo o život. Užily své ženské chytrosti, když řekly faraónovi: „*Hebrejky nejsou jako ženy egyptské; jsou plné života. Porodí dříve, než k nim porodní bába přijde.*“ (Ex 1,19) **Zůstaly věrné svému Bohu i svému životnímu povolání** pomáhat rodičkám (přivádět děti na svět). **A byly požeňným.** Toto je pyramida postavená vzhůru nohama – na vrcholu jsou dvě staré ženy, otrokyně, cizinky. Ani Josef těšící se nepředstavitelnému úspěchu, stojící takřka na vrcholu egyptské společnosti, ani nejhroženější porodní babičky nezapomněli, ke komu patří, kdo má v jejich životě nejvyšší autoritu. Egypt symbolizuje pyramida – smrt, Mezopotámii zikkurat – technologie. Víru v Boha Hospodina symbolizuje abeceda – komunikace s Bohem navzdory!

Jsi tím, na co vzpomínáš, na co pamatuješ. Je tvým chleboďárcem v jádru Kristus Pán? Pronesené požeňání nad chlebem se týkalo všech pokrmů na stole. Chléb je souhrnem všeho, co nás živý. Jsi živ, jsi živa nejen chlebem? Neohrožuje tvou komunikaci s Bohem chleba, který jíš? (Viz Ježíšovo první pokušení.) Jsi požeňným? Jonathan Sacks říká:

„Přijdou-li... ke slovu *emoce*, je *paměť* *krátká*.“¹ Proto je třeba paměť kultivovat ústředními otázkami: Přivádí-li tě Bůh Hospodin k sobě skrze Krista, jsi blíže i sám sobě a druhým? Jsi životodárným požehnáním? Jsi tím, na koho pamatuješ?

Koho chleba jíš, toho píseň zpíváš...

Amen.

---

¹SACKS Jonathan. *Důstojnost v rozdílnosti, Jak se vyhnout střetu civilizací*, Praha: Triton, 2017, s. 87, přel. M. Crowe-Atanasová.